

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Achtergevel van burgerhuis in Antwerpen

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:
Achtergevel, Antwerpen, Happaertstraat – monument (opheffing)

Onderwerp

Benaming: achtergevel van een burgerhuis

Adres of ligging: Happaertstraat 38, Antwerpen

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/11002/159.1

Bescherming

Beschermd als: monument

Beschermingsbesluit: ministerieel besluit van 14 februari 1990

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/besluiten/11087>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6335>

Samenvatting

De bescherming van het monument wordt opgeheven omwille van het algemeen belang. Door de fragmentarische bescherming en door verbouwingswerken van het gebouwencomplex zijn de erfgoedwaarden van het monument ontoereikend voor bescherming op Vlaams niveau. Bij renovatiewerken van het gebouwencomplex werd de beschermde achtergevel gereconstrueerd met een beperkt behoud van oorspronkelijke materialen.

Datum

Datum: 21/03/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	5
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
2.5.	Juridische toestand.....	7
2.5.1.	Adres en kadaster	7
2.5.2.	Onroerend erfgoed	7
2.5.3.	Omgeving	7
3.	Evaluerend gedeelte	7
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	7
3.1.1.	Inleiding	7
1.1.1.	Zeldzaamheid	8
1.1.2.	Herkenbaarheid	9
1.1.3.	Representativiteit.....	9
1.1.4.	Ensemblewaarde.....	9
1.1.5.	Contextwaarde	9
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	9
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	10
4.	Bronnen	10
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	10
5.1.	Omgevingsplan	10
5.2.	Fotobijlage	10
5.3.	Documentatie	10

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van een achtergevel van een burgerhuis in de Happaertstraat in Antwerpen. De opheffing van de bescherming kadert in de evaluatie van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de achtergevel werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

Dit dossier betreft de volledige opheffing van de bescherming als monument van een achtergevel van een burgerhuis in Antwerpen.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De achtergevel maakt deel uit van een burgerhuis, gelegen in de Happaertstraat, te situeren in het zuidelijk gedeelte van de historische binnenstad van Antwerpen, binnen de derde stadsuitbreiding (1295-1314). De Happaertstraat bevindt zich tussen de Bogaerdestraat en Kleine Markt. In 1562 werd de straat nieuw aangelegd op gronden van de familie Happaert.¹ De bebouwing van deze straat bevat historische panden (16de -17de eeuw) zoals de breed- en diephuizen op nummers 15, 17 en het complex het Schip of Huis Happaert op nummers 23 en 25, een aantal al dan niet gerenoveerde bepleisterde 19de eeuwse lijstgevels in neoclassicistische stijl van veelal drie traveeën en drie bouwlagen, en recente bebouwing zoals de jeugdherberg 'Pulcinella', een ontwerp van Belgisch architect Vincent Van Duysen.² Ook het beeldbepalend hoekpand met de Bredestraat (nummer 2), het tot de 16de eeuw opklimmend diephuis De Gulden Roose, is binnen de ruimtelijke context vermeldenswaardig.

Binnen het beschermde stadsgezicht 'burgerhuizen met omgeving' op de hoek van de Bredestraat en Happaertstraat vormt de achtergevel van het burgerhuis samen met de voorgevel van het herenhuis in Louis Philippestijl, Bredestraat 4, de gevels en bedaking van hoekpand De Gulden Roose, Bredestraat 2, en het burgerhuis, Bredestraat 8, de als monument beschermde delen.³

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

¹ INVENTARIS ONROEREND

ERFGOED 2023: *Happaertstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/11145> (geraadpleegd op 22 maart 2023).

² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Traditioneel breedhuis* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/4986>; *Traditioneel diephuis* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/4987>; *Het Schip of Huis Happaert* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/4988> (geraadpleegd op 29 maart 2023).

³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Burgerhuizen met omgeving* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6343>; *Hoekhuis Ghulden Roose: gevels en bedaking* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6291>; *Herenhuis in Louis-Philippestijl: voorgevel* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6298>; *Burgerhuis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6300>; *Burgerhuis: achtergevel* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6335> (geraadpleegd op 29 maart 2023).

2.2. Historiek van het beschermde goed ⁴

De beschermde achtergevel van de Happaertstraat 38 maakte ooit deel uit van het 17de-eeuwse complex de "Cleyne halve Maene" dat zich uitstreckte van de Bredestraat tot bijna aan de Bogaardestraat. De twee vleugels die nog restten van het 17de-eeuwse complex, waren een achterhuis, haaks op de Happaertstraat, en een reeks huisjes evenwijdig aan de Happaertstraat (ongeveer overeenstemmend met de huidige nummers 28-38). Van dit deel vormt de beschermde achtergevel een restant. Beide vleugels waren opgetrokken in een traditionele bak- en zandsteenstijl, met zadeldaken en getrapte dakkapellen met overhoekse topstukken.

Van circa 1750 tot 1920 was in het achterhuis een suikerraffinaderij ondergebracht waarbij de kleine huisjes aan de Happaertstraat dienden als huisvesting voor de fabrieksarbeiders.

Vanaf 1966 werd de toekomst van de Happaertstraat 38 onzeker. Samen met zeven aanpalende panden was dit pand opgekocht door een projectontwikkelaar die het moedwillig verwaarloosde met de bedoeling de hoek Bredestraat - Happaertstraat af te kunnen breken om een winkel- en appartementencomplex te kunnen bouwen. Omwille van het "architectuurhistorisch en oudheidkundig belang" van de gebouwen werd de sloopvergunning geweigerd. ⁵ Toch ging het verval voort en werd de bouwfysische toestand van het gebouwencomplex problematisch. Na een lang aanslepende rechtszaak die uiteindelijk door de bevoegde overheid werd gewonnen, was de projectontwikkelaar genoodzaakt zijn plannen op te bergen. Alle panden werden onteigend en geraakten bij een openbare verkoop in 1987 verkocht aan particuliere eigenaars. Elk pand werd sindsdien gerestaureerd.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

Het architectuurhistorische belang van de gebouwen op de hoek Bredestraat/Happaertstraat en de dreiging tot onherstelbaar verval door totale verwaarlozing noodzaakten tot een bescherming in 1979 "om reden van de historische en artistieke waarde". De bescherming bestond uit een stadsgezicht waarbinnen enkele (delen van) panden het statuut van monument kregen. Het volledige pand Happaertstraat 38 werd toen beschermd als monument bij koninklijk besluit van 14 februari 1979. ⁶

Na deze bescherming duurde het verval van het stadsgezicht echter voort totdat de verschillende panden na een rechtszaak in 1987 eigendom werden van particuliere eigenaars. In de jaren daarna werden voor diverse panden binnen het stadsgezicht instandhoudings-, herstel- en/of restauratiewerken opgestart.

Desalniettemin werd bij ministerieel besluit van 14 februari 1990 de monument-bescherming van het volledige pand Happaertstraat 38 opgeheven. In datzelfde "besluit tot gedeeltelijke opheffing" werd de achtergevel van het pand echter opnieuw beschermd als monument wegens de historische en artistieke waarde. Uit een gunstig advies van de KCML van 18 mei 1989 op het voorstel van het Bestuur van Monumenten en Landschappen blijkt de reden tot inkrimping van de bescherming: "*Bij het inzetten van de renovatie blijkt*

⁴ Tenzij anders vermeld is dit gebaseerd op volgend beheersplan: SCHILTZ E. 2019: *Burgerhuizen met omgeving. Bredestraat 2-8 en Happaertstraat 38* [online], [Antwerpen - burgerhuizen met omgeving | Plannen | Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 10 maart 2023).

⁵ Stadsarchief Antwerpen, bouwdoosier 18#55131: weigering van 21 september 1973 door de stad op de aanvraag tot afbraak: "het afbreken van de gebouwen kan omwille van hun architectuurhistorisch en oudheidkundig belang niet toegestaan worden". Deze weigering is gebeurd op basis van een advies van de KCML van 28 maart 1973, de briefwisselende leden van het comité Antwerpen.

⁶ Onroerend Erfgoed [Antwerpen], Beschermingsdossier A/0065/1, Bredestraat 4-Happaertstraat 38 (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1979).

*dat alleen de achtergevel en de bedaking nog authentiek zijn. Het inwendige is door het verdergaande verval na de bescherming en na de dwangmatig uitgevoerde conserveringsmaatregelen, grotendeels verwijderd. De gevel aan de Happaertstraat is in de 19de eeuw integraal vervangen door een nieuwbouw...".*⁷

Het pand Happaertstraat 38 werd geïntegreerd in de vergunde renovatiewerken en herbestemming van het herenhuis Bredestraat nummer 4 naar ontwerp van architect Guido Driesen (1990) en mee omgevormd tot kantoorruimtes met woonruimte op de hogere verdiepingen.⁸

Na een zware brand begin de jaren 1990 in de twee tot de 17de eeuw opklimmende vleugels van Happaertstraat 38, waarbij erg veel oorspronkelijk materiaal verloren ging, werden de zwaar gehavende delen volgens een verschillende visie hersteld of heropgebouwd. Het achterhuis werd in een 'moderne neotraditionele' stijl opgetrokken en de nok werd verlaagd. De straatgevel van nummer 38 werd sterk gemoderniseerd en de beschermde achtergevel werd samen met de aanpalende achtergevels van de nummers (32-36) gereconstrueerd in een traditionele bak- en zandsteenstijl. Bouwkundige elementen die voor de brand reeds verloren of sterk verweerd waren, werden heropgebouwd samen met de bouwkundige elementen die nog beperkt aanwezig waren. De begane grond van de beschermde achtergevel werd uitgewerkt als een moderne uitbouw met grote glaspartijen (voorheen een overdekt koertje), de bovenverdieping kreeg een vormgeving die aansloot bij de oorspronkelijke bak- en zandsteenarchitectuur. Desalniettemin ging het om een benaderende reconstructie met slechts weinig tot geen behoud van de oorspronkelijke materialiteit: alle natuurstenen elementen zoals de steigergaten, speklagen en de kruismonelen werden grotendeels vernieuwd, het raamschrijnwerk zelf werd vervangen door nieuwe houten profielen met een historiserende vormgeving en de getrapte dakkapellen werden heropgemetst. Er zijn nog een aantal oorspronkelijke muurankers aanwezig maar het is niet duidelijk of ze zich nog op de oorspronkelijke locatie bevinden.⁹

Mits nog enkele latere aanpassingen en verbouwingen aan andere delen van het gebouwencomplex, heeft het geheel aan gebouwen tot op vandaag deze vormgeving en functies behouden.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 15 september 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

⁷ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Archief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Advies bij inkrimping van de bescherming gebouw Happaertstraat 38, 18 mei 1989. Onroerend Erfgoed [Antwerpen], Beschermingsdossier A/0065, Happaertstraat 38; bescherming inkrimping 1989 (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1989).

⁸ Stadsarchief Antwerpen, bouwdoos 86#8719176

⁹ SCHILTZ E. 2019: *Burgerhuizen met omgeving. Bredestraat 2-8 en Happaertstraat 38* [online], [Antwerpen - burgerhuizen met omgeving | Plannen | Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 29 maart 2023).

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

De beschermde achtergevel heeft als adres Happaertstraat 38 in Antwerpen.

De kadastrale toestand is gewijzigd ten opzichte van het ogenblik van bescherming. De huidige kadastrale gegevens van het monument zijn: Antwerpen, 4de afdeling, sectie D, 1464/F (deel).

In het beschermingsbesluit van 14 februari 1990 wordt dit kadastraal omschreven als: Antwerpen, 4de afdeling, sectie D, 1474/B.

2.5.2. Onroerend erfgoed

- Het afgebakend deel van het perceel bevat de als monument beschermde achtergevel, Happaertstraat 38 in Antwerpen (ministerieel besluit van 14 februari 1990) en maakt deel uit van een beschermd stadsgezicht (koninklijk besluit van 14 februari 1979), zie

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6335> en <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6343>.

- Tussen 14 februari 1979 en 14 februari 1990 was het volledige pand Happaertstraat 38 beschermd als monument (koninklijk besluit van 14 februari 1979), zie <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6332>.

- Op 14 februari 1990 werd de bescherming als monument van het volledige pand Happaertstraat 38 opgeheven en in hetzelfde besluit de achtergevel ervan beschermd als monument (ministerieel besluit van 14 februari 1990), zie <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6335>

- De achtergevel werd binnen het geheel van Hotel Koelman-Lauwers en de Cleyne halve Maene aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed in de inventaris van het bouwkundig erfgoed sinds 29 maart 2019, zie <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/98927>.

- De achtergevel van Happaertstraat 38 is gelegen in de historische stadskern van Antwerpen, aangeduid als vastgestelde archeologische zone sinds 19 februari 2016, zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140031>.

- De achtergevel van Happaertstraat 38 is gelegen in de bufferzone van het als UNESCO werelderfgoed erkende museum Plantin-Moretus, zie <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15003>.

- De achtergevel Van Happaertstraat maakt deel uit van het beheersplan "Burgerhuizen met omgeving", goedgekeurd op 17 april 2020, zie <https://id.erfgoed.net/plannen/1185>.

2.5.3. Omgeving

Het perceel kadastraal gekend als Antwerpen, 4de afdeling, sectie D, perceelnummer 1464/F, is op het gewestplan aangeduid als woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde en gelegen in het Gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) "Binnenstad", goedgekeurd op 26 april 2012.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

3.1.1. Inleiding

De bescherming van enkel de achtergevel na de opheffing van de bescherming van het volledige burgerhuis in 1990 bleek fragmentarisch. Hierdoor had de bescherming slechts een beperkte impact op de instandhouding van de erfgoedwaarden van het beschermde stadsgezicht en op soortgelijk beschermd erfgoed in de stad Antwerpen. Ofschoon de bouwvallige toestand op het moment van bescherming, bezat de gevel volgens eigentijdse

documenten (zoals het KCML-advies van 1989) toen nog voldoende authenticiteit. Door de noodlottige brand begin de jaren 1990 was restauratie niet meer mogelijk en was men genoodzaakt te opteren voor een ingrijpende reconstructie met slechts zeer beperkt behoud van de oorspronkelijke materialiteit. De begane grond van de gevel werd uitgewerkt tot een uitspringend modern geveldeel met grote vensterpartijen, de verdieping werd gereconstrueerd in een 17de eeuwse traditionele bak- en zandsteenstijl. Deze ingrijpende werken zijn nefast geweest voor de erfgoedwaarden op Vlaams niveau.

Artikel 6.2.1, 3°, van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "*door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming*".ongform de oorspronkelijke toestand

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde. Deze evaluatie is gebaseerd op de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen. Daarnaast zijn de vijf selectiecriteria gebruikt die ook gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:

- 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, de typologie of het oeuvre;
- 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed herkenbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
- 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde typologie of een bepaald oeuvre;
- 4° ensemblewaarde: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
- 5° contextwaarde: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke relatie is op landschappelijk, stedenbouwkundig of esthetisch vlak.

Volgens de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden zijn de historische en architecturale waarde relevant voor de beschermde achtergevel.

1.1.1. Zeldzaamheid

De decennialange verwaarloosde toestand van de 17de-eeuwse achtergevel met daarbovenop de noodlottige brand begin de jaren 1990 noodzaakten tot vergaande reconstructieve herstelwerken. Deze omstandigheden hebben de gevel tot een minder interessant exemplaar gemaakt in vergelijking met de 169 in Antwerpen beschermde breed- en diephuizen uit de 17de eeuw met gelijkaardige gevels in een traditionele bak- en zandsteenstijl. Een opheffing van dit specifieke exemplaar zou geen hiaat binnen het

soortgelijke beschermde erfgoed betekenen. De achtergevel is bijgevolg geen zeldzaam authentiek voorbeeld van een 17de-eeuwse traditionele bak- en zandsteenbouw. De historische en architecturale waarde zijn gering.

1.1.2. Herkenbaarheid

Ondanks de bouwvallige toestand op het moment van bescherming, bevatte de achtergevel toen nog voldoende authentiek materiaal. De noodlottige brand begin de jaren 1990 noodzaakte echter tot ingrijpende reconstructiewerken waardoor de gevel aan herkenbaarheid heeft ingeboet (historische, architecturale waarde). De begane grond werd uitgewerkt tot een uitspringend modern geveldeel met grote vensterpartijen, de verdieping werd quasi volledig gereconstrueerd in een 17de-eeuwse traditionele bak- en zandsteenstijl met slechts zeer beperkt behoud van authentiek materiaal. Binnen de 169 beschermde traditionele stadswoningen uit de 17de eeuw zijn er betere voorbeelden van bak- en zandsteengevels met een grotere herkenbaarheid.

1.1.3. Representativiteit

Gezien de herstelwerken aan de beschermde achtergevel in de jaren 1990 bestonden uit deels nieuwbouwwerken (begane grond) en deels ingrijpende reconstructieve werken met slechts een beperkt behoud van authentiek materiaal (bovenverdiepingen) is deze gevel ook niet langer een representatief voorbeeld van een 17de-eeuwse gevel in een traditionele bak- en zandsteenstijl (historische, architecturale waarde).

1.1.4. Ensemblewaarde

De herstelwerken hebben een grote impact gehad op het algemeen uitwendig voorkomen van de beschermde achtergevel (architecturale waarde). Door de combinatie van een moderne vormgeving ter hoogte van de begane grond en een gereconstrueerde vormgeving die teruggaat op de 17de-eeuwse toestand ter hoogte van de bovenverdieping is de ensemblewaarde van het geheel aangetast (historische waarde).

1.1.5. Contextwaarde

Ondanks de verwaarloosde toestand van het gebouwencomplex op de hoek Bredestraat/Happaertstraat op het moment van de bescherming in 1979 bezaten de tot de 17de eeuw opklimmende delen aan de achterzijde (achterhuis-achtergevel van Happaertstraat 38) van het gebouwencomplex nog enige contextwaarde en coherentie. Door de noodlottige brand en de daaropvolgende herstellings- en heropbouwwerken waarbij verschillende visies werden gevolgd, hebben deze 17de-eeuwse delen sterk ingeboet aan contextuele samenhang (historische, architecturale waarde).

Het verlies aan zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit, ensemblewaarde en contextwaarde heeft de historische en architecturale waarde van de achtergevel van Happaertstraat 38, in die mate aangetast zodat deze niet langer toereikend zijn voor bescherming op Vlaams niveau. Daarom wordt de bescherming van de achtergevel als monument opgeheven omwille van het algemeen belang.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden zijn niet verloren gegaan, maar zijn ontoereikend voor een bescherming op Vlaams niveau. De ligging binnen de CHE-zone binnenstad Antwerpen (gebied met culturele, historische en esthetische waarde) en de opname in de vastgestelde inventaris bieden garanties voor behoud. De erfgoedwaarden staan in voldoende mate gedocumenteerd en geregistreerd in het beheersplan "Burgerhuizen met omgeving", goedgekeurd op 17 april 2020.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de achtergevel van een burgerhuis, Happaertstraat 38, wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

Onroerend Erfgoed [Antwerpen], Beschermingsdossier A/0065/1, Bredestraat 4-Happaertstraat 38 (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1979).

Onroerend Erfgoed [Antwerpen], Beschermingsdossier A/0065, Happaertstraat 38: bescherming inkrimping (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1989).

Onroerend Erfgoed, *Adviesdossier KCML - Advies van 18/5/1989 - Antwerpen - Inkrimping van de bescherming - Gebouw Happaertstraat 38 (beschermd bij KB 14.2.1979)* [online], <https://id.erfgoed.net/archief/dossiers/54402> (geraadpleegd op 10 maart 2023).

Stadsarchief Antwerpen, bouwdoSSIERS 18#55131, 86#8719176 [online], (geraadpleegd op 10 maart 2023).

SCHILTZ E. 2019: *Burgerhuizen met omgeving. Bredestraat 2-8 en Happaertstraat 38* [online], [Antwerpen - burgerhuizen met omgeving | Plannen | Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 29 maart 2023).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.